

щественных интересах другого лица без поручения. Исходя из того, что действия в имущественных интересах без поручения, являются одновременно и способом самозащиты прав другого лица и основанием возникновения внедоговорного обязательства, то условия возникновения этого обязательства одновременно выступают и критерием правомерности самозащиты.

Ісаєв А. М., доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ ПРО ОBOB'ЯЗКИ ДАРУВАЛЬНИКА ЗА ЦИВІЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Сьогодні Цивільний кодекс України (далі ЦК України) передбачає низку нових прав та обов'язків сторін за договором дарування. Оновлені стосуються в тому числі обов'язків дарувальника.

Треба зазначити, що зміст зобов'язання, яке виникає з договору дарування, має свої особливості. ЦК України передбачає цілу низку обов'язків дарувальника. Комплексний аналіз вказаних обов'язків, дозволяє класифікувати їх залежно від моменту виникнення та існування на такі, що:

- а) виникають в момент укладення договору дарування;
- б) впливають із укладеного договору дарування.

До обов'язків, які виникають в момент укладення договору дарування, треба віднести обов'язок дарувальника щодо попередження обдарованого про недоліки речі, що є дарунком, або її особливі властивості, які можуть бути небезпечними для життя, здоров'я, майна обдарованого або інших осіб. Зазначений обов'язок має відігравати визначальну роль при укладенні договору дарування, як такий, що пов'язаний з встановленням предмета договору.

До обов'язків, що впливають із укладеного договору дарування, необхідно віднести обов'язок дарувальника щодо передання дарунку обдарованому за договором дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому.

Виходячи з вищевикладеного можна дійти висновку про те, що в повному розумінні до змісту договору дарування можна віднести лише ті обов'язки дарувальника, що випливають із укладеного договору дарування як договірною зобов'язання. При цьому слід зауважити, що у деяких випадках договір дарування не породжує договірною зобов'язання. Як правило, це реальний усний договір дарування, який виконується та припиняється в момент отримання дарунку обдаровуваним, а отже, має речовий характер.

Виходячи з визначення договору дарування, дарувальник зобов'язується передати безоплатно у власність обдаровуваного дар. Ключовим юридичним обов'язком дарувальника є обов'язок щодо передання дарунку. Виконання цього обов'язку здійснюється шляхом передання дарунку, якщо це можливо (це стосується невеликих речей), або передання документів, що підтверджують право власності на річ, або інших документів, що підтверджують належність дарунку дарувальникові. Обов'язок передання нерухомого майна та інших габаритних речей здійснюється шляхом вручення обдаровуваному символів такого дарунку (ключів від квартири або машини, макету будинку і т. п.).

Порушення обов'язку дарувальника щодо передання дарунку є простроченням боржника у зв'язку з чим обдаровуваний може зазнати збитків. Проте не зовсім зрозуміло, чи зобов'язаний дарувальник відшкодувати такі збитки поряд із переданням самого дарунку або його вартості? Вказана ч. 2 ст. 723 ЦК України свідчить про обмеження відповідальності дарувальника за прострочення виконання зобов'язання та за неможливість виконання зобов'язання, що випадково настала після прострочення. Як зазначалось, у разі настання строку виконання зобов'язання, обдаровуваний може вимагати від дарувальника або передання дарунку, або відшкодування вартості дарунку. Тобто відсутня правомочність обдаровуваного щодо відшкодування збитків, завданих простроченням дарувальника. Певною мірою такий підхід законодавця виправданий відсутністю витрат на придбання дарунку з боку обдаровуваного. Таким чином, аналіз ч. 2 ст. 723 ЦК України свідчить про відсутність цивільно-правової відповідальності дарувальника за порушення зобов'язання щодо передання речі. На дарувальника, який припустився такого порушення, може бути покладений лише обов'язок виконати зобов'язання в натурі, а якщо це стало неможливим – від-

шкодувати вартість дарунку. Обидва наслідки не є мірами цивільно-правової відповідальності, адже не відповідають такій її ознаці, як додатковість обтяження.

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок про певний вплив ознаки безвідплатності на правову регламентацію обов'язків дарувальника за ЦК України.

Калаур І. Р., доцент кафедри цивільного права і процесу, юридичний факультет Тернопільського національного економічного університету, кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ ПРАВА НАЙМАЧА

Питання правової природи права користування річчю, яке належить наймачу, залишається дискусійним у цивілістичній доктрині. Усі теоретичні підходи до вирішення піднятого питання можна виокремити в окремі групи за критерієм сутності цього права, яку доводять представники кожного із них.

Перша група дослідників вважає, що право найму є виключно речовим правом. Основними доводами, на які посилаються представники цієї наукової позиції є законодавче закріплення слідування права за річчю, зокрема, при зміні власника речі, яка передана у найм, до нового власника переходять права і обов'язки (ст. 770 ЦК України) та можливість наймача використовувати речово-правові способи захисту своїх прав. Однак, з нашого погляду більш умотивованими є доводи авторів одного із підручників цивільного права Російської Федерації, які вважають, що речова природа права орендаря слідує із можливості орендаря користуватися індивідуально визначеною річчю, а не з властивості слідування права оренди чи надання орендарю речово-правових способів захисту. Вказані обставини слідують із визначення прав орендаря як речових і не потребують додаткового нормативного підтвердження.

Принцип, що «купівля не анулює найм» існує у законодавстві деяких європейських прав, проте для окремих видів майна. Так, «за